

CARL GUSTAV JUNG

1875 – 1961

Tekst: **Thomas Nordby**

Carl Gustav Jung har sammen med Sigmund Freud fra starten af forrige århundrede mere end nogen anden grundlagt og udviklet dybdepsykologien som videnskabelig disciplin og terapeutisk praksis. Den ubevidste psyke, som kunstnere altid har kendt til og givet stemme, gjorde med dem for alvor sit indtog i faglitteraturen og i klinikkerne.

Jung blev født i 1875 og voksede op på landet i den tysktalende del af Schweiz som søn af en protestantisk præst. Efter en vanskelig opvækst, præget af sygdom og med en psykisk skrøbelig mor, blomstrer han op som studerende ved universitetet i Basel. Med sin imponerende skikkelse og udstråling bliver han det naturlige midtpunkt i studenterlivet. Han indgår et lykkeligt kompromis mellem sine modstridende interesser for naturvidenskab og åndsvidenskab ved at læse medicin og senere specialisere sig i psykiatri.

Som ung kandidat bliver han ansat på en af tidens førende psykiatriske klinikker, Burghölzli, der hører under universitetet i Zürich, hvor han både opnår sine første kliniske erfaringer og gør sig gældende som forsker. Han udvikler en ordassocationstest, hvor patienternes reaktionstid på en række stimulusord, som de associerer frit til, afdækker deres komplekser – et ord, som bliver et nøglebegreb i Jungs psykologi. På baggrund af sit arbejde kommer Jung i kontakt med Freud og besøger ham i Wien i 1907. Det bliver begyndelsen på et nært samarbejde og venskab, der strækker sig over de følgende seks år. Jung bliver som Freuds 'kronprins' formand for den internationale psykoanalytiske forening.

I 1909 trækker Jung sig fra sin stilling som overlæge på Burghölzli og slår sig ned i sit nyopførte hus i Küsnacht ved Zürichsøen. Her bor han sammen med sin kone, analytiker Emma Jung, til deres død, og her vokser deres fem børn op. I hjemmet modtager han private kli-

enter og varetager sit omfattende forfatterskab. Huset er i dag museum.

I længden er forskellene på Freud og Jung ikke til at overse. Jung stødes af Freuds ensidige fokus på menneskets driftsliv. Freuds kausale perspektiv, som fokuserer på barndomstraumernes determinerende indflydelse på voksenlivet, bliver for Jung i stigende grad modstillet et finalt perspektiv, der peger på menneskets iboende udviklingsmuligheder, som fortsætter livet ud. Hans senere teori om synkronicitet, meningsfulde tidsmæssige sammenfald, er også et brud med den naturvidenskabelige kausalitetstænkning.

I sine sene *Erindringer, drømme, tanker*, udarbejdet sammen med hans sekretær Aniela Jaffé og udgivet i Jungs dødsår 1961, fortæller han om en ungdomsoplevelse, der får stor betydning for ham. Som sekstenårig ser Jung en sommerdag katedralen i Münster badet i solgyldent lys. Pludselig føler han, at han skal kvæles og for alt i verden ikke må lade en forestilling, der presser sig på, komme op i bevidstheden. Efter flere dages uro og indre kamp slipper han endelig indfaldet løs: "Foran mine øjne så jeg den smukke katedral, (...) Gud sidder på en guldtrone højt over verden, og ned fra tronen falder en kæmpelort, som rammer det nye, farvespillende kirketag, smadrer det og knuser kirkens mure." (s.42f).

Fantasien kan teknisk set siges at foregribe hans udvikling af aktiv imagination som terapeutisk metode,

hvor bevidstheden går i dialog med figurer eller stemmer fra det ubevidste. Samtidig kan den også ses som et symbolsk udtryk for Jungs egen senere virksomhed som oprører mod tidens herskende dogmer. Med sit religionskritiske forfatterskab tager han livtag med kirken og faderens uønskede kristendom til fordel for de fællesmenneskelige religiøse urbilleder, og i sit brud med Freuds dogmatiske psykoanalyse bliver han selv en kirkeomstyrter.

Efter bruddet med Freud, der bliver endegyldigt med udgivelsen af *Libidoens forvandlinger og symboler*, oplever Jung en alvorlig krise. Det, der redder ham, er dels det regelmæssige arbejde med klienter, dels hans udforskning af sit eget sinds dybder i en indre dialog med en række mytologiske figurer. Dialogen får kunstnerisk

form i *Den Røde Bog*, der består af billeder og kalligraferet tekst. En række voldsomme visioner og drømme, hvor jordkloden bl.a. drukner i blod, og hvor Jung frygter for sit mentale helbred, får en overpersonlig betydning for ham, da første verdenskrig kort efter bryder ud.

I kriseårene udbygger Jung sin analytiske psykologi, hvor han dels kommer på sporet af sin teori om det kollektive ubevidste og arketyperne, dels opstiller en typologi, der opererer med fire bevidsthedsfunktioner og to indstillingstyper. Det foreløbige resultat af hans psykologiske indsigter formuleres i hovedværket *Psykologiske typer*, der har 100-års jubilæum i år, og som er det værk, der har opnået størst udbredelse, og som bl.a. har stor betydning inden for organisationspsykologien.

I de følgende år indtager Jung stadig nye områder. Han foretager rejser til andre kontinenter og opdyrker kontakter med tidens største personligheder inden for mange fag, bl.a. med religionshistorikeren Károly Kerényi, kvantefysikeren Wolfgang Pauli og forfatteren Hermann Hesse. De to sidste går i analyse hos ham og bliver senere hans venner. Mødet med sinologen Richard Wilhelm sporer hans interesse ind på alkymien, hvor han finder belæg for sine teorier om det kollektive ubevidste. Hans forfatterskab, der fra starten ofte har et klinisk sigte, bliver i stigende grad kulturkritisk. I dag er der adskillige Jung institutter verden over, der uddanner jungianske analytikere, men der er også en stigende akademisk interesse for Jung som kulturforsker.

LITTERATUR

- Haaning, Aksel: *Jung. En stemme fra dybet*. Akademisk Forlag 2016.
 Jung, CG: *Erindringer, drømme, tanker*. Lindhardt og Ringhof 1984.
 Skogemann, Pia: *Jungiansk encyklopædi* (Jung, Carl Gustav). In: *Symbol, analyse, virkelighed*. Lindhardt og Ringhof 2001.
 Urhøj, Hanne: *Hvem var C.G. Jung?* <https://jungforalle.dk/analytisk-psykologi/hvem-var-c-g-jung/> (set d.19.3.2021).